

Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om ledning av förundersökning i brottmål som även kan ledas av Kustbevakningen;

ÅFS 2019:3

Publicerad
den 19 juni 2019

beslutade den 18 juni 2019.

Åklagarmyndigheten föreskriver följande med stöd av 1 b § åklagarförordningen (2004:1265) och meddelar följande allmänna råd.

Föreskrifterna och de allmänna råden har utarbetats i samråd med Kustbevakningen. Kustbevakningen har i 2 kap. Kustbevakningens föreskrifter och allmänna råd (2019:1) om förundersökning utfärdat likalydande föreskrifter och allmänna råd.

Allmänt om ledning av förundersökning

1 § Bestämmelser om Kustbevakningens rätt att inleda en förundersökning i den direkta brottsbekämpningen finns i 3 kap. 3 § kustbevakningslagen (2019:32). Även i 3 § lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott finns bestämmelser om rätt för Kustbevakningen att inleda en förundersökning.

Allmänna råd

Av 3 kap. 2 § första och tredje styckena kustbevakningslagen (2019:32) framgår vilka brott Kustbevakningen får inleda en förundersökning om. Rätten avser dels de brott som räknas upp i första stycket, dels brott som enligt föreskrifter från regeringen ska ingå i den direkta brottsbekämpningen. Regeringen har i 3 § kustbevakningsförordningen (2019:83) föreskrivit ytterligare brott för vilka Kustbevakningen får inleda förundersökning. När brott har begåtts i Sveriges maritima zoner får Kustbevakningen endast inleda förundersökning om brott som avses i 3 kap. 2 § första eller tredje stycket kustbevakningslagen (2019:32). Med maritima zoner avses angränsande zonen, ekonomiska zonen och kontinentalsockeln.

Av 3 § lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott framgår vidare att Kustbevakningen får inleda förundersökning om brott enligt 4 och 4 a §§ lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

Förundersökningen ska ledas av Kustbevakningen

2 § Är saken av enkel beskaffenhet ska förundersökningen, med de undantag som framgår av 3–5 §§ eller 9 §, ledas av Kustbevakningen.

Saken ska normalt anses vara av enkel beskaffenhet om inte svårare straff än fängelse sex månader kan följa på brottet. Även beträffande följande brott ska saken normalt anses vara av enkel beskaffenhet

1. grovt sjöfylleri enligt 20 kap. 5 § sjölagen (1994:1009),
2. övriga brott enligt 20 kap. sjölagen (1994:1009), som inte skett i yrkesmässig sjötrafik eller är att bedöma som grovt brott,
3. brott enligt 37, 37 a, 39 a eller 40 § fiskelagen (1993:787), som inte skett vid yrkesmässigt fiske,
4. brott enligt 16 § lagen (2006:263) om transport av farligt gods,
5. brott enligt 43, 45 eller 46 § jaktlagen (1987:259), som inte är att bedöma som grovt brott, eller
6. grovt rattfylleri enligt 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

Allmänna råd

I det enskilda fallet kan omständigheterna vara sådana att saken bedöms vara av enkel beskaffenhet även när svårare straff än fängelse sex månader kan följa på brottet. Åklagaren bör i dessa fall redan inledningsvis, efter samråd med Kustbevakningen, göra en bedömning i frågan ifall åklagaren eller Kustbevakningen ska vara förundersökningsledare.

Vid tillämpning av bestämmelsen ska inte beaktas att fängelse i vissa fall inte kan följa på brott som får sitt materiella innehåll genom föreskrifter som meddelats av en myndighet, så kallade blankettstraffstadganden. Inte heller ska de påföljdsbegränsningar som följer av 41 § fiskelagen (1993:787) eller 2 § lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg beaktas.

Förundersökningen ska ledas av åklagaren

3 § Är saken inte av enkel beskaffenhet ska ledningen av förundersökningen övertas av åklagare så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet.

Åklagare ska leda förundersökningen avseende brott i de maritima zonerna för vilka Kustbevakningen inte får inleda förundersökning, om brottet inte ska utredas av annan myndighet än Kustbevakningen.

- 4 §** Åklagare ska även ta över ledningen av förundersökningen när
1. den misstänkte är under 18 år,
  2. den misstänkte är anställd vid Kustbevakningen,
  3. ärendet är juridiskt komplicerat, exempelvis vid vissa ingripanden mot ett utländskt fartyg, eller det annars med hänsyn till utredningens art är påkallat att åklagaren leder förundersökningen,
  4. det under förundersökningen krävs annan åtgärd av domstol än förordnande av offentlig försvarare,
  5. det kan bli aktuellt att göra en framställning om utlämning eller överlämnande, att utfärda ett europeiskt frysningsbeslut, att utfärda en europeisk utredningsorder, att begära internationell rättslig hjälp i brottmål, att överföra lagföringen till annat land eller annars när en förundersökning är av sådan art att samordning bör ske mellan svensk åklagare och åklagare eller tjänsteman med motsvarande befattning i ett annat land,
  6. särskild åtalsprövning är föreskriven,
  7. brottet kan föranleda talan om företagsbot,
  8. någon som är under femton år ska höras under förundersökningen,
  9. den misstänktes psykiska status påtagligt kan antas avvika från det normala och svårare straff än böter kan följa på brottet, eller
  10. fråga uppkommer om användande av tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken, dock inte om det endast gäller husrannsakan som inte är av större omfattning, avspärrning, förbud m.m. för säkerställande av utredning om brott, kroppsvisitation, kroppsbesiktning och beslag.

Allmänna råd

Sådan internationell samordning mellan åklagare i olika länder som anges i denna paragraf punkten 5 avser i första hand förundersökningar som omfattas av samarbetet inom Europol och Eurojust. Vid utredning av sådan brottslighet är det viktigt att samordning på åklagarnivå äger rum i ett tidigt skede.

När ledningen av förundersökningen har övertagits av en åklagare enligt denna paragraf får åklagaren, sedan åtgärden som medfört att åklagaren inträtt som undersökningsledare har genomförts eller det av andra skäl inte längre är påkallat att åklagaren är undersökningsledare, återföra ledningen av förundersökningen till Kustbevakningen. Detta bör dock inte ske om frihetsberövande som ska avräknas enligt 2 § lagen (2018:1250) om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande har förekommit.

- 5 §** Om det vid tillämpningen av denna föreskrift uppstår delade meningar mellan Kustbevakningen och åklagare om vem som ska leda en förundersökning, ska saken avgöras av åklagaren.

Allmänna råd

Om det är oklart vem som bör leda förundersökningen bör den som är undersökningsledare vid Kustbevakningen kontakta åklagare.

6 § I 4 kap. 4 § kustbevakningslagen (2019:32) finns bestämmelser om att Kustbevakningen är skyldig att lämna åklagare det biträde som begärs för genomförande av förundersökning, även beträffande brott som inte ingår i den direkta brottsbekämpningen.

Allmänna råd

När åklagare ska begära biträde av Kustbevakningen, särskilt i fråga om brott som inte ingår i den direkta brottsbekämpningen, måste beaktas om biträde är lämpligt med hänsyn till vilka åtgärder som behöver genomföras och den utbildning, utrustning och kompetens som en kustbevakningstjänsteman har för att genomföra åtgärden.

Om åklagare begär biträde och Kustbevakningen anser att deras personal saknar möjlighet att på ett säkert och effektivt sätt genomföra åtgärden ska åklagaren upplysas om det.

Underrättelse till åklagare i vissa fall

7 § När en åklagare leder förundersökningen ska Kustbevakningen underrätta åklagaren om det kan antas att den misstänkte gjort sig skyldig även till annat brott.

Kustbevakningen ska även underrätta åklagaren i de fall det kan antas att någon annan person har begått brott som har samband med den förundersökning som åklagaren leder.

8 § I 3 kap. 19 § kustbevakningslagen (2019:32) finns bestämmelser om att en tjänsteman vid Kustbevakningen som upptäcker att ett brott har begåtts utanför Sveriges territorium skyndsamt ska anmäla saken till åklagare.

Allmänna råd

Den angivna underrättelseskyldigheten gäller oberoende av om Kustbevakningen har rätt att inleda förundersökning om brottet eller inte.

Kustbevakningstjänstemannen bör fullgöra sin anmälningsplikt genom att underrätta Kustbevakningens förundersökningsledare som vidarebefordrar anmälan till åklagare.

9 § Har Kustbevakningen inlett en förundersökning och kan ingen skäligen misstänkas för brottet ska Kustbevakningen genast lämna

underrättelse om brottet till åklagare för en prövning av om åklagare ska överta ledningen av förundersökningen enligt 3 kap. 3 § kustbevakningslagen (2019:32) om

1. det är sannolikt att åklagare finner skäl att överta ledningen av förundersökningen, eller
2. förundersökningen avser brott av särskilt allvarligt slag.

Med brott av särskilt allvarligt slag enligt första stycket 2 avses brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år samt försök, förberedelse och stämpling till sådant brott.

När en åklagare fått en underrättelse enligt första stycket ska åklagaren snarast möjligt besluta om förundersökningen ska övertas eller inte. Om åklagaren inte övertar ledningen av förundersökningen ska åklagaren snarast möjligt besluta om Kustbevakningen fortlöpande ska underrätta åklagare om förundersökningens gång eller inte. Besluten ska dokumenteras.

Allmänna råd

I ärenden som kräver komplicerade juridiska bedömningar eller om det på grund av annan särskild omständighet är lämpligt med ett tidigt åklagarinträde eller annars när det är fråga om svårbedömda specialstraffrättsliga brott, bör Kustbevakningen underrätta åklagare redan när det uppstår fråga om att inleda förundersökning.

Förundersökningsbegränsning

10 § Undersökningsledaren ska fortlöpande kontrollera om utredningsläget är sådant att det enligt 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken inte längre finns anledning att fullfölja förundersökningen.

Undersökningsledaren ska även kontinuerligt kontrollera om det finns förutsättningar för att tillämpa bestämmelserna om förundersökningsbegränsning i 23 kap. 4 a § rättegångsbalken. Om sådana förutsättningar kan föreligga i ett ärende där Kustbevakningen leder förundersökningen ska detta snarast överlämnas till åklagare för beslut om den fortsatta handläggningen.

Prövning av Kustbevakningens beslut

11 § Om det begärs prövning av Kustbevakningens beslut att inte inleda eller att lägga ned en förundersökning ska prövningen göras av åklagare.

Allmänna råd

En begäran om prövning av Kustbevakningens beslut att inte inleda eller lägga ned en förundersökning ska skyndsamt överlämnas till åklagare för prövning. Ett överlämnande ska inte ske om begäran

ÅFS 2019:3

om prövning innehåller nya uppgifter som föranleder
Kustbevakningen att ändra sitt tidigare beslut genom omprövning.

Denna författning träder i kraft den 1 juli 2019.

MARIE-LOUISE OLLÉN

Hedvig Trost
(Rättsavdelningen)